

Příspěvek k diskuzi o vstupu České republiky do Evropské unie

International Workshop on the Czech Republic's Accession to the European Union. 1st ed. Prague: Institute of Integration of the Czech Republic into the European and World Economy and University of Economics, 2001, 138 stran, ISBN 80-245-0191-0.

Institut pro integraci České republiky do evropské a světové ekonomiky (IČRE) při Vysoké škole ekonomické (VŠE) v Praze uspořádal v únoru 2001 seminář o problematice vstupu České republiky (ČR) do Evropské unie (EU). Jeho výsledkem je publikace, obsahující příspěvky deseti autorů, které byly prezentovány v rámci tohoto semináře. S ohledem na zaměření zmíněného institutu se většina příspěvků zabývá zejména ekonomickými aspekty integrace ČR do EU.

V prvním příspěvku se A. Holub a O. Mesároš z IČRE zabývají problematikou ekonomického růstu a strukturálních změn české ekonomiky v 90. letech. Jejich stať shrnuje stěžejní momenty vývoje československé a později české ekonomiky po roce 1989 a analyzuje vývoj hlavních ekonomických ukazatelů ve sledovaném období, zejména pak vývoj hrubého domácího produktu (HDP) jako indikátoru růstu. Autoři se zaměřují na analýzu jednotlivých období vývoje české ekonomiky po pádu komunismu, na hlavní problémy, které bylo třeba překonat, a na výsledky ekonomické transformace v ČR ve sledovaném období. Zvláštní část příspěvku se věnuje strukturálním změnám v české ekonomice a problematice rozvoje služeb u nás. V souvislosti s integrací ČR do EU autoři varují zejména před chybějícími investicemi do školství a do vzdělávání, v jejichž důsledku hrozí, že by naše republika mohla v integrované Evropě zaujímat podřadné postavení.¹ Příspěvek je doplněn tabulkami, ilustrujícími vývoj hlavních ekonomických ukazatelů ve sledovaném období.

Obdobného charakteru je i příspěvek K. Zemana z téhož pracoviště, zabývající se problematikou restrukturalizace českého zpracovatelského průmyslu a otázkou konkurenceschopnosti české ekonomiky v procesu integrace do EU. Autor zde stručně charakterizuje vývoj české ekonomiky v 90. letech mj. podle hodnotících zpráv EU a věnuje se problematice vývoje a konkurenceschopnosti českého zpracovatelského průmyslu ve srovnání s tímto odvětvím v členských státech EU. Druhá část tohoto příspěvku obecně analyzuje konkurenceschopnost české ekonomiky v jednotlivých sektorech v integračním procesu do EU. Za pozitiva české ekonomiky Zeman považuje zejména kvalitní pracovní sílu, fungující obchod, dobrou infrastrukturu a péči o životní prostředí. Naopak největší slabiny české ekonomiky spatřuje v nedostatečně fungujících finančních trzích, v malých investicích do technologií, vědy, výzkumu a vzdělávání, v nekvalifikovaném managementu českých společností a v nefunkční státní správě. Čtenáři jistě ocení komparativní pohled na vývoj české ekonomiky i jeho doplnění o řadu tabulek s údaji o ekonomickém vývoji v ČR a v ostatních státech střední Evropy i Evropské unie.

Ekonomicky laděný je i třetí příspěvek V. Semeráka z Katedry mezinárodního obchodu VŠE v Praze, který se zabývá otázkou konvergence a vývoje cenových hladin v ČR po vstupu do EU. Autor polemizuje s názorem, že vstup ČR do EU bude pro nás znamenat ekonomické šoky. V této souvislosti poukazuje na skutečnost, že máme možnost se na tyto případné šoky předem připravit, a tak omezit jejich negativní vliv na naši ekonomiku. Hlavní problém konvergence autor vidí zejména ve výrazně odlišné struktuře spotřebitelských cen v ČR a v EU. Stať je doplněna grafy, které jsou věnovány vývoji cenové hladiny a struktuře spotřebitelských cen v ČR a v EU.

Komparativní pohled na problémy vstupu ČR do EU umožňuje příspěvek *R. Outraty* z Institutu slovenské a světové ekonomiky při Slovenské akademii věd v Bratislavě, zaměřující se na integraci Slovenska do EU. Autor zde vychází z kodaňských kritérií členství v EU a analyzuje připravenost Slovenska na vstup do EU podle těchto kritérií. V první části se zabývá obecným politicko-právním a historickým vývojem na Slovensku od roku 1998 a současným stavem integrace Slovenské republiky (SR) do EU. Těžištěm jeho statí je analýza makroekonomického vývoje na Slovensku a sektorová analýza konkurenceschopnosti slovenské ekonomiky za použití externího hodnocení vývoje na Slovensku (EBRD, index liberalismu) a srovnání jednotlivých ekonomických ukazatelů SR s ostatními státy střední Evropy. Slovensko má podle autorova názoru fungující tržní hospodářství, avšak jeho hlavním problémem je malá reálná vyspělost ekonomiky. Přínosem této statí je zejména širší pohled na integrační proces Slovenska do EU a komparace slovenské integrace s ostatními státy střední Evropy, doložená řadou tabulek a grafů.

Ekonomickým aspektům integrace do EU se věnuje i nejobsáhlejší příspěvek *P. Havlika* z Vídeňského institutu pro mezinárodní ekonomická studia (WIIW), který komparativním způsobem analyzuje vývoj zpracovatelského průmyslu v kandidátských státech EU. Autor popisuje obecné trendy ve zpracovatelském průmyslu v těchto zemích v posledním desetiletí (rostoucí specializace, pokles zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu atd.) a srovnává strukturu tohoto odvětví v kandidátských státech a v EU. Za hlavní strukturální trendy považuje růst produktivity zpracovatelského průmyslu v kandidátských státech, strukturální změny v tomto odvětví, význam zahraničních investic pro zpracovatelský průmysl kandidátských zemí a nízké mzdové náklady na jednotku produkce v kandidátských státech. Čtenáři se zájmem o tuto oblast ocení zejména rozsáhlou literaturu, komparativní perspektivu příspěvku a ilustraci závěrů na mnoha tabulkách a grafech, jejichž umístění přímo v textu však současně částečně znesnadňuje orientaci.

Zajímavý pohled na etiku v podnikání přináší stať *C. O. Falcka* z UNIDO. Autor se zde zabývá problematikou etiky a korupce v podnikání, poukazuje na důležitou roli etiky v podnikání a poskytuje mezinárodní srovnání indexu vnímání korupce. Ačkoli se toto téma zdánlivě přímo netýká vstupu ČR do EU, etika podnikání je důležitá pro přímé zahraniční investice a pro celkové vnímání české ekonomiky v zahraničí, tedy i v EU. Bohužel vzhledem k úmrtí autora jsou v publikaci zveřejněny pouze poznámky k příspěvku z konference, což poněkud znesnadňuje správné porozumění tématu.

Poněkud mimo téma knihy se může jevit i příspěvek *R. A. Lukena* z UNIDO, jenž se zabývá problematikou průmyslového ekologického managementu ve vztahu ke vstupu do Světové obchodní organizace (WTO). Autor analyzuje zejména ekologické náklady průmyslové výroby v rozvojových zemích, za něž považuje i transformující se ekonomiky střední Evropy. Ačkoli se nezmiňuje přímo o ČR ani o Evropské unii, vnáší tento příspěvek do publikace nové téma role ekologie v členských státech ve vztahu k mezinárodním institucím, a proto jeho závěry je možné do určité míry rovněž vztáhnout na ekologickou dimenzi integrace ČR do EU. Luken polemizuje s některými obecně vžitými „pravdami“ o vztahu ekologie a průmyslové výroby (např. o nepotřebnosti ekologických norem či o poklesu konkurenceschopnosti výroby zavedením ekologických standardů). Na případových studiích z jihovýchodní Asie a z Latinské Ameriky dokazuje růst konkurenceschopnosti těchto ekonomik v integračním procesu do mezinárodních organizací po zavedení ekologických standardů do průmyslové výroby. Přínosem této statí je též rozsáhlá literatura, týkající se vztahu ekologie a průmyslu, jakož i ilustrace diskutovaných aspektů na případových studiích. Příspěvek, doplněný mnoha tabulkami, tak ocení nejen čtenáři se zájmem o ekologickou dimenzi integračních procesů, ale i o ekologii obecně.

V předposlední statí *V. Adámková* z Katedry mezinárodního obchodu VŠE v Praze analyzuje východní rozšíření EU s ohledem na kodaňská kritéria vstupu kandidátských zemí do EU. Z hlediska integrace ČR do EU je podle těchto kritérií nutné klást důraz zejména na fungující tržní ekonomiku a na její konkurenceschopnost. Adámková zdůrazňuje ne-

RECENZE

zbytnost liberalizace, fungujícího právního prostředí, makroekonomické stability či kvalifikované pracovní síly pro konkurenceschopnost české ekonomiky a poukazuje na závěry summitu EU v Nice, podle nichž by se kandidátské státy měly již v roce 2004 zúčastnit voleb do Evropského parlamentu jako řádní členové EU. Proto je třeba udělat vše pro to, aby se ekonomická úroveň kandidátských zemí co nejvíce přiblížila k úrovni členských států EU a aby nové státy byly v EU konkurenceschopné. Hlavní problém přitom autorka spatřuje v nedostatečném vývoji v oblasti lidských zdrojů.²

Jistou protiváhu k převážně ekonomicky zaměřeným příspěvkům představuje poslední kapitola *E. Cihelkové* (rovněž z Katedry mezinárodního obchodu VŠE v Praze), která analyzuje českou zahraniční politiku před a po vstupu do EU. Publikaci tak vhodně doplňuje o některé politické a právní aspekty našeho vstupu do EU, hlavní pozornost však zůstává zaměřena zejména na vnější ekonomické vztahy ČR po vstupu do EU. Autorka klade důraz na nezbytnost včasného zahájení revizí a adaptací současných smluv ČR s třetími státy a s organizacemi před vstupem ČR do EU tak, aby byly v souladu se společnou obchodní politikou EU vůči třetím státům, kterou budeme muset po našem vstupu přijmout. Poukazuje rovněž na širší kontext revizí českých smluv v souvislosti s reformou našeho právního systému a s jeho harmonizací se systémem EU. Za nezbytné rovněž považuje podporu evropské identity v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU pro lepší prosazení EU v mezinárodním kontextu, což vyžaduje harmonizaci často protikladných národních zájmů jednotlivých členských států EU, a to i v oblasti ekonomiky. Za přínos pro čtenáře se zájmem o politickou dimenzi vstupu ČR do EU je třeba považovat zejména analýzu spolupráce ČR na společné zahraniční a bezpečnostní politice EU v současnosti.³

Vzhledem k tomu, že většina příspěvků ve sborníku se zabývá zejména ekonomickými tématy, lze publikaci jako celku vytknout zejména chybějící zasazení do širšího kontextu přístupu ČR k EU. Na základě relativně honosně znějícího názvu mohou totiž čtenáři očekávat komplexnější rozsah témat, která se týkající našeho vstupu do EU. Bohužel obsah neodpovídá zcela názvu knihy, a proto zejména čtenáři se zájmem o politické, právní či kulturní aspekty integrace ČR do Unie tak mohou být poněkud zklamáni jejím relativně jednostranným ekonomickým zaměřením. Recenzovanou publikaci tak ocení především studenti ekonomických fakult i odborná veřejnost zabývající se ekonomickými aspekty uvedeného procesu, neboť většina příspěvků je doplněna množstvím statistických údajů, grafů a tabulek znázorňujících ekonomický vývoj v ČR a v regionu střední Evropy v posledním desetiletí. Čtenáři jistě ocení rovněž komparativní perspektivu poskytovanou autory publikace, kteří srovnávají ekonomický vývoj v ČR s ostatními státy našeho regionu. Bez ohledu na výše uvedené nedostatky je však sborník jednoznačným přínosem k diskusi o procesu přistoupení České republiky k Evropské unii.

Radka Langhammerová

¹ Viz International Workshop on the Czech Republic's Accession to the European Union. 1st ed. Prague: Institute of Integration of the Czech Republic into the European and World Economy and University of Economics, 2001, s. 16.

² Viz tamtéž, s. 126.

³ Viz tamtéž, s. 129–130.